

GYANUOKOK GYÜJTÉSÉRŐL.

Hogy valakit valamely büntetendő cselekmény elkövetésével vádolhassunk és ennek alapján személye vagy vagyona ellen felléphessünk, szükséges, hogy az illető a tett elkövetésével *alaposan* gyanusíttassék, azaz, hogy a fenforgó gyanuok alapján joggal következtetni lehessen arra, mikép a bíróság őt tényleg a kérdéses bűncselekményben bűnösnek fogja kimondani.

Annak megállapítása, vajjon gyanunk valóban *alapos* volt-e, illetve ezen gyanu elégséges-e arra, hogy az illetőnek elítéltetését vonja maga után, az már a bíróság dolga, mely a bűnvádi eljárást nyomban megszünteti, a mint kiderül, hogy a következtetések, melyeket az esetleg fenforgó egyes gyanuokból levontunk, a bűnvádi eljárás során nem nyertek beigazolást, illetve az elítéltetésre nem elégségesek.

Miután ennél fogva *alapos* gyanu nélkül, tehát csupán azon *feltevésből* kiindulva, hogy t. i. az illető a kérdéses bűncselekményt *elkövethette*, senki ellen sem szabad eljárni és pedig annál kevésbé, mert itt az illető egyén legszentebb

jogai és legfontosabb javai forognak kérdésben és mert az indokolatlan, tehát jogosulatlan fel lépés által nemcsak az illető egyén igen érzékenyen megsértetik s esetleg károsodhatik is, hanem a megszegés által, mely ily balfogás következtében a csendőrségre hárul, az intézmény tekintélye nem kevésbé érzékeny csorbát szenved; mindezekből kifolyólag becsületbeli kötelessége minden csendőrnek, hogy a gyanuokat szorgosan összegyűjtse és csak akkor lépjen fel tényleg a gyanúsított ellen, ha annyi adat áll már rendelkezésre, mikép a gyanu a bünvádi eljárás során előreláthatólag beigazolást nyerend, azaz a gyanuból következtetett feltevések valóknak bizonyulnak.

Eme cikk célja tehát a csendőröknek némi útmutatással szolgálni, mikép járjanak el a *gyanuokok* gyűjtésénél.

Már a dolog természetében rejlik, hogy a gyanuokok gyűjtését a legnagyobb titokban kell eszközölnünk. Lehetőleg meg kell akadályozni, hogy ebbeli tevékenységünkről akár maga a gyanúsított egyén, akár hozzátartozói avagy bárki is a közönségből tudomást szerezzenek. De ha már ez nem volna elérhető, a legnagyobb kimélettel kell eljárunk, már azért is, hogy gyanunk legalább a gyanúsított előtt, valamint azok előtt, kik tevékenységünkre figyelmesekké lettek, gondosan rejtve maradjon. Ha a csendőr tevékeny-

sége során egyesek felháborodásával találkozik, azt nyugodtan és hivatalos kötelességteljesítésére való utalással el fogja tűrni; a gyanúsított részéről mutatott meglepetés vagy egykedvűség nem fog neki okot szolgáltatni arra, hogy gyanuja új tápot nyerjen, avagy azt elejtse, mert mindkét jelenség egyformán csalfa lehet. Mindég azonban szeme előtt lebegjen azon eshetőség — és ez kell, hogy őt tevékenységében a kellő határok betartására kényszerítse — hogy t. i. az általa táplált gyanu még mindig megczáfolható avagy gyengülhet, és így a gyanúsított ártatlannak találtathatik vagy legalább nem lesz bűnvádi eljárás alá vonható; e mellett azonban figyelemmel kell kísérnie azon nyomokat is, melyek a gyanuokok megsemmisítésére alkalmasaknak látszanak, mert nem szabad elfelejtenie, hogy ő az igazságszolgáltatást van hivatva elősegíteni.

A gyanuokokat három főcsoportra oszthatjuk:

a) *előzetes jelenségek*, ezek alatt azokat értjük, melyek a tett elkövetése *előtt* a gyanúsított egyénnel valami összefüggésre vagy vonatkozásra engednek következtetni; ide tartoznak a bűncselekmények előkészítésének számtalan módjai; úgymint: a tett elkövetéséhez, a remélt zsákmány értékesítéséhez és a tettesnek későbbi felfedezések elleni biztosításához szükséges segédeszközök beszerzése, továbbá az ez irányokban létező akadályok elhárítása.

b) *egyidejű jelenségek*, ezek alatt azokat értjük, melyek a tett elkövetésénél, illetve a tett alkalmával merülvén fel, valami bizonyos egyénre engednek következtetni, úgy mint: a tett színhelyén talált nyomok, elsősorban a lábnyomok, a tettes birtokában volt, de a színhelyen hagyott tárgyak, a tettes testén mutatkozó sérülések, melyeket a tett elkövetése alkalmával rajta az általa megtámadott egyén avagy saját vigyázatlansága folytán önmaga ejtett, az illetőnek a tett elkövetésének időpontjában a színhelyen vagy közelében való tartózkodása stb.

c) *utólagos jelenségek* végül azok, melyek a tett elkövetése után valószínűnek tüntetik fel, hogy egy bizonyos egyén a tett elkövetésénél részt vett; úgy mint: a hátrahagyott nyomok megsemmisítésére, a zsákmány értékesítésére vagy eltüntetésére irányuló cselekedetek, bűnjelek vagy eszközök birtoka, úgy szintén ama körülmény, hogy az illetőt közvetlen a tett megtörténte után a színhelyről eltávozni látták stb.

A gyanúsított egyén elleni fellépés mikénti eszközzésére, határozott szabályokat felállítani nem lehet, úgyszintén arra sem, hogy mikor, illetve mily gyanuokok megállapítása után eszközölhető a fellépés; ez minden egyes esetben a fenforgó körülményektől függ: fődolog az, hogy a fellépés kellő időben történjék, mert az idő

előtti, épen úgy mint a késői fellépés a nyomozás eredményére egyaránt végzetessé válhat.

Egyetlen egy gyanuok is esetleg oly súlyosan eshetik a latba, mint már több jelenség, melyek egyenként kevésbé terhelők. Továbbá igen sok függ a gyanuokok beigazolására rendelkezésre álló adatok megbízhatóságától, mert máskülönben azok értéktelenek.

Az is megfontolandó, vajjon egy eddigelé feddhetlen előéletű avagy már is rossz hírben álló vagy különféle büntettek miatt már ismételten megbüntetett, rendőri felügyelet alatt álló egyén ellen kell-e fellépünk, a mennyiben a közártalmú egyéneknél már rossz hírük magában véve is gyanuokot képez, s ily egyének irányában nem kell annyi kimélettel eljárunk és nem kell annyi tekintettel lenni arra, hogy becsületük a gyanusítás által esetleg csorbát ne szenvedjen.

Ennélfogva, ha a nyomozás során valamely bűncselekményben való részesség gyanuja oly személyre irányul, mely kevésbé ismeretes előttünk, vagy melynek multját egyáltalán nem ismerjük: akkor mindenek előtt a gyanusított egyén lak- és születési helyén, esetleg ott, a hol hosszabb ideig tartózkodott — ha ugyan e helyek kipuhathatók — az illetőnek személyi viszonyai után az ottani rendőrség, illetve csendőr-örsnél kérdezősködni kell. E tekintetben nem szabad megelégednünk azzal, hogy az illető

személy korát, nemét, származását, kereszt- és vezetéknevét, állását és foglalkozását, valamint vallását megállapítsuk, hanem különösen családi és vagyoni viszonyai s előbbi életmódja után is érdeklődnünk kell, valamint az iránt is, hogy mily egyénekkal barátkozott, illetve kikkel érintkezett stb. Kiváltképen kifürkészendő, vajjon a gyanúsított már előbből büntetve volt-e és miért?

A gyanu alaposságának megerősítésére nagy fontossággal bír annak kinyomozása, hogy tulajdonképen mi indította az illetőt a bűncselekmény elkövetésére; a mennyiben az indító ok ismerete sok esetben a legmegbízhatóbb gyanuokokat fogja kezünkre szolgáltatni.

Ezen indító okot meg fogjuk találni, ha a gyanúsított személyi *szükségleteit* kifürkészszük, mert a szükségletből származik a *vágyakozás* annak kielégítésére; a vágyból azután ered az *akarat*, mely a kielégítés módját és útját keresi s az akarat *elhatározássá* érlelve, okozza az egyén azon *mozdulatait* a kitűzött cél felé, melyek a *tett* elkövetését képezik. Ezen okozati összefüggésben halad a bűncselekmény fejlődése az eredményig, a minél a megítélésre nézve egészen közömbös, vajjon a cselekvő egyén a kitűzött végcélzt elérte-e vagy sem.

Ha tehát az eredmény mint külső jelenség előttünk fekszik, akkor keressük annak okát és

így visszafelé haladva a bűncselekmény eredetére akadunk, a mely az indító okban rejlik. De nemcsak maga a tett kinyomozásánál járunk így el, hanem annak egyes részleteinél, az egyes cselekedeteknek és jelenségeknél (gyanuokoknál) is igyekeznünk kell az indító okot meglelni.

Ha a tapasztalt megfigyelőnek — ily fürkészéseknél — a gyanúsítottnak személyiségét és életviszonyait, kivált annak felismerhető szükségleteit jobban, behatóbban kiismernie sikerül, csakhamar tisztába fog jutni az illető szellemi állapotával. A mint az ember szellemi képességei közül a *vágyakozás* túlsúlyra vergődött és így a szellemi képességek közt az összhangot megzavarta — a mint ez oly embereknél, kiknél az érzékiség és szenvedélyesség erősen kifejlődött, igen gyakori — akkor ezen embernek már természetében meg van a bűncselekmények elkövetésére való általános hajlandóság, úgy szólván az ösztön. Hogy ily embereknél a tiltott kielégítés utáni vágyakozásból maga a cselekmény kifejlődjön, arra többnyire az *alkalom* vagy valami külső indító ok (nyomor, nélkülözés, csábítás bujtogatás) is nagy behatással lehet, a mely körülményre tehát a bűncselekmény indító okának kifürkészésénél szintén figyelmet kell fordítanunk, mivel ép e réven felette sok gyanuokokra, akadhatunk és azoknak magyarázatát (tehát beigazolását) meglelhetjük. Hiszen

minden bűncselekménynél a gonosztevő keresi és felhasználja a *kedvező alkalmat* arra, hogy vállalkozása sikerüljön és a kedvező alkalom sok esetben — még a megengedett cselekedetknél is — egymagában indító okot képez a vágyakozásra, vagyis az ébreszti fel az emberben a vágyat a mint pl. talált dolog jogtalan elsajátítása, a szemérem elleni büntettek és vétségek nagy része, sőt gyakran a lopás is (alkalmi tolvajok) gyakran csak a kedvező alkalom folytán követtetnek el. Ha tehát valamely bűncselekmény előfordultával a lakosság határozatlan gyanuja valamely személy ellen irányul, igen célirányos lesz azután tudakozódni, hogy nem-e volt más valakinek *alkalma* a tettet elkövetni?
